

Tomasz Białobrzęski

Statuty XLII Synodu Płockiego w zakresie norm ogólnych

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 53/3-4, 261-272

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. TOMASZ BIAŁOBRZESKI
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

STATUTY XLII SYNODU PŁOCKIEGO W ZAKRESIE NORM OGÓLNYCH

Treść: Wstęp. – 1. Kanony wstępne. – 2. Ustawy kościelne. – 3. Zwyczaj. – 4. Dekrety ogólne oraz instrukcje. – 5. Konkretny akty administracyjne. – 5.1. Normy ogólne. – 5.2. Konkretny dekrety i nakazy. – 5.3. Reskrypty. – 5.4. Przywileje. – 5.5. Dyspensy. – 6. KPK, księga „Normy ogólne”, tytuły V – XI. – Zakończenie.

Wstęp

Promulgacja nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego, zmiana systemu politycznego, społecznego i gospodarczego oraz aktualne potrzeby diecezji, skłoniły biskupa płockiego Zygmunta Kamińskiego do zwołania synodu diecezjalnego. XLII Synod Płocki rozpoczął się 19 lutego 1987 r., a jego prace zakończył 7 czerwca 1991 r. papież Jan Paweł II podczas swojej wizyty w Płocku. Hasłem przewodnim synodu były słowa z pierwszego listu św. Pawła do Koryntian: „Przypatrzcie się, bracia, powołaniu waszemu” (1 Kor 1, 26). W okresie czterech lat duchowni, wierni świeccy, członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, snuli refleksję nad swoim powołaniem i zadaniami, jakie związane są z jego realizacją „tu i teraz”¹.

Jednym z zadań zgromadzonych na synodzie była adaptacja i konkretyzacja prawa powszechnego do warunków Kościoła diecezjalnego. W KPK jest pięćdziesiąt sześć norm, które odsyłają do prawa partykularnego².

¹ Por. Z. K a m i ń s k i, *Słowo wprowadzające Biskupa Płockiego, XLII Synod Diecezji Płockiej* [cytowany dalej jako XLII Synod Płocki – T.B.], Płock 1992, s. 9-10; por. XLII Synod Płocki, st. 1 § 2.

² Por. M. S i t a r z, *Synod diecezjalny. Komentarz do kan. 460 KPK*, w: J. Dyduch, W. Góralski, E. Górecki, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. II/1, Księga II. Lud Boży, Poznań 2005, s. 335.

Struktura statutów synodalnych jest oparta na Kodeksie Prawa Kanonicznego. Poszczególne księgi, tytuły i rozdziały uchwał XLII Synodu Płockiego odpowiadają tym, które zawarte są w KPK. Pierwsza księga KPK oraz Synodu Płockiego zostały poświęcone normom ogólnym.

Na księgę „Normy ogólne” KPK składają się dwieście trzy kanony, ujęte w jedenastu tytułach, które dotyczą źródeł prawa w aspekcie formalnym i proceduralnym, podmiotu prawa i jego czynności prawnych, władzy rządzenia i urzędu kościelnego. Ponadto są tytuły o przedawaniu i o obliczaniu czasu³.

1. Kanony wstępne

Sześć pierwszych kanonów określa stosunek nowego prawodawstwa do norm i przepisów, które obowiązywały w chwili wejścia w życie KPK⁴. Kanony wstępne zostały poświęcone następującym zagadnieniom: Kodeks a porządek prawny Kościołów Wschodnich, prawo liturgiczne, umowy Stolicy Apostolskiej z państwami, wcześniej nabyte przywileje, stosunek Kodeksu do wcześniejszego prawa zwyczajowego i dawnego prawa pisanego⁵.

Omawiany synod w tej części zawiera cztery statuty. Prawodawca w statucie 1 podkreśla, że „czterdziesty drugi Synod Płocki stanowi wyraz troski Kościoła Płockiego o odnowę religijno-moralną i duszpasterską oraz dostosowanie prawa diecezjalnego do norm Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II”⁶. Poprzez synod wszyscy członkowie wspólnoty diecezjalnej pragnęli odczytać na nowo swoje zadania, wynikające z powołania, w myśl słów św. Pawła: „Przypatrzcie się, bracia, powołaniu waszemu” (1 Kor 1, 26)⁷.

Statut 2 zawiera ogólny opis uchwał synodalnych informujący o ich podziale na statuty oraz aneksy do statutów. Jedne i drugie zawierają prawo partykularne diecezji płockiej i obowiązują od momentu

³ Por. R. S o b a ń s k i, *Normy ogólne. Wprowadzenie*, w: J. Dyduch, W. Góralski, E. Górecki, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I, Księga I. Normy ogólne, Poznań 2003, s. 45.

⁴ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 1, Warszawa 1985, s. 126; por. KPK, kan. 1-6.

⁵ Por. tamże, s. 126-135.

⁶ XLII Synod Płocki, st. 1 § 1.

⁷ Por. tamże, st. 1 § 2.

wskazanego w dekrete promulgacyjnym⁸, tj. od dnia 1 stycznia 1992 roku⁹.

Odpowiedź na pytanie, dlaczego uchwały synodalne w wielu miejscach stanowią powtórzenie kanonów KPK prawodawca zamieścił w st. 3, wyjaśniając, że czyni to dla celów praktycznych¹⁰.

Wspólna dla kanonów wstępnych KPK i statutów XLII Synodu Płockiego jest kwestia wydanego wcześniej i obowiązującego prawa pisanego. Prawodawca synodu pozbawił mocy obowiązującej dotychczasowe ustawy oraz instrukcje diecezjalne, przeciwne kanonom Kodeksu Prawa Kanonicznego lub uchwałom XLII Synodu Płockiego¹¹. Moc obowiązującą straciły również te ustawy oraz instrukcje diecezjalne, które nie były przeciwne uchwałom XLII Synodu Płockiego, lecz nie zostały w nich zawarte¹².

2. Ustawy kościelne

Tytuł pierwszy księgi „Normy ogólne” został poświęcony ustawom kościelnym, z racji na ich znaczenie w prawie kanonicznym¹³. Analizując szesnaście kanonów tego tytułu można je podzielić według zagadnień, które podejmują: promulgacja prawa kościelnego, właściwości ustaw kodeksowych, podmiot ustawy, interpretacja oraz wygaśnięcie ustaw kościelnych, stosowanie ustaw państwowych¹⁴.

Prawodawca XLII Synodu Płockiego zawarł w tytule pierwszym tylko dwa statuty. W statucie 5 określił sposób promulgacji ustaw partykularnych diecezji płockiej. Wydawane w przyszłości ustawy partykularne poza synodem „należy promulgować w organie urzędowym Kurii Diecezjalnej «Miesięcznik Pasterski Płocki». Zaczynają one obowiązywać po miesiącu od dnia ich promulgacji, chyba że w samej ustawie określono inny termin”¹⁵. Treść statutu 5 jest uszczegółowie-

⁸ Por. tamże, st. 2.

⁹ Por. tamże, *Dekret promulgujący uchwały XLII Synodu Płockiego*, s. 73-74.

¹⁰ Por. tamże, st. 3.

¹¹ Por. tamże, st. 4 § 1.

¹² Por. tamże, st. 4 § 2.

¹³ Por. J. O t a d u y, *Introducción*, w: Á. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña (red.), *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, t. 1, Pamplona 2002, s. 289; por. KPK, kan. 7-22.

¹⁴ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 136-165.

¹⁵ Por. XLII Synod Płocki, st. 5.

niem ogólnej normy kan. 8 § 2 KPK odnośnie sposobu promulgacji ustaw partykularnych¹⁶.

Wspólną normą Kodeksu i XLII Synodu Płockiego jest ta, która odnosi się do interpretacji ustaw kościelnych. Nawiązując do treści kan. 16 § 1 KPK prawodawca partykularny zastrzega prawo autentycznej interpretacji statutów synodalnych biskupowi płockiemu oraz temu, komu zleci on taką władzę¹⁷.

XLII Synod Płocki nie zawiera szczegółowych statutów odnoszących się do właściwości i wygaśnięcia ustaw kościelnych oraz stosowania ustaw państwowych.

3. Zwyczaj

Drugi tytuł omawianej księgi KPK zawiera kanony odnoszące się do określonych sposobów postępowania, powstałych w społeczności kościoła, które nabrały szczególnego znaczenia w codziennym życiu, a które prawo określa mianem zwyczaju¹⁸. W referowanym tytule zostały zawarte linie fundamentalne określające miejsce zwyczaju w prawie kanonicznym¹⁹. Zagadnienia podjęte w sześciu kanonach tego tytułu sprowadzają się do pojęcia, powstania oraz odwołania prawa zwyczajowego²⁰.

Prawodawca XLII Synodu Płockiego – w dwóch statutach zamieszczonych w tej części – pozbawia mocy obowiązującej tych zwyczajów istniejących w diecezji płockiej, które są przeciwne Kodeksowi Prawa Kanonicznego i przezeń odrzucone lub są przeciwne statutom synodu²¹. W odniesieniu do chwalebnych zwyczajów zgodnych z prawem lub istniejących obok prawa zachęca się, aby je podtrzymywać. W przypadkach wątpliwych wymagana jest konsultacja z biskupem płockim²².

¹⁶ Por. KPK, kan. 8 § 2.

¹⁷ Por. KPK, kan. 16 § 1; por. XLII Synod Płocki, st. 6.

¹⁸ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 166.

¹⁹ Por. J. O t a d u y, *Introducción*, w: Á. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña (red.), *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, dz. cyt., t. 1, s. 417.

²⁰ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 166-172; por. KPK, kan. 23-28.

²¹ Por. XLII Synod Płocki, st. 7.

²² Por. tamże, st. 8.

4. Dekrety ogólne oraz instrukcje

Dekrety ogólne oraz instrukcje stały się przedmiotem regulacji prawnej w trzecim tytule KPK, zawierającym sześć kanonów. Ich celem jest uporządkowanie funkcjonowania władzy wykonawczej, czyli administracyjnej²³.

Prawodawca Synodu Płockiego poświęca tej materii jeden statut, w którym cytuje kan. 29 KPK i odwołuje się do kan. 34 § 2 KPK: dekryty ogólne, wydawane przez biskupa płockiego, zawierające ogólne przepisy, są ustawami i rządzą się normami o ustawach. Postanowienia instrukcji, m.in. załączonych w aneksach do statutów synodalnych, nie zmieniają ustaw. Jeśli zaś któreś z nich nie dadzą się pogodzić z przepisami ustaw, są pozbawione wszelkiej mocy²⁴.

W aneksach do uchwał Synodu Płockiego znajdują się dwadzieścia trzy dokumenty zawierające instrukcje, statuty, regulaminy i programy²⁵.

5. Konkretne akty administracyjne

Tytuł czwarty „Konkretne akty administracyjne” został wpisany do KPK w celu wprowadzenia do systemu prawa kanonicznego terminologii współczesnego prawa administracyjnego i zespołu norm regulujących stanowanie kościelnych aktów administracyjnych. Ponadto

²³ Por. R. Sobański, *Dekrety ogólne oraz instrukcje*, w: J. Dyduch, W. Góralski, E. Górecki, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I, Księga I. Normy ogólne, dz. cyt., s. 87; por. KPK, kan. 29-34.

²⁴ Por. XLII Synod Płocki, st. 9; por. KPK, kan. 29, kan. 34 § 2.

²⁵ Zob. tamże, Aneksy: „I. Instrukcja o wizytacji kanonicznej”, „II. Instrukcja o wizytacji dziekańskiej”, „III. Instrukcja o konferencjach dekanalnych”, „IV. Instrukcja o współpracy i uposażeniu proboszcza i wikariusza”, „V. Instrukcja o prowadzeniu kancelarii parafialnej”, „VI. Instrukcja o zabezpieczeniu majątku parafialnego przy zmianie na stanowisku proboszcza”, „VII. Instrukcja o duszpasterstwie rodzin”, „VIII. Instrukcja o duszpasterstwie trzeźwości”, „IX. Instrukcja o przygotowaniu dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii świętej”, „X. Instrukcja o przygotowaniu dzieci do uroczystego odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych”, „XI. Instrukcja o przygotowaniu młodzieży do sakramentu bierzmowania”, „XII. Instrukcja o katechizacji”, „XIII. Instrukcja o sanktuariach”, „XIV. Statut «Caritas» Diecezji Płockiej”, „XV. Statut Rady Kapłańskiej”, „XVI. Statut Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej”, „XVII. Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej”, „XVIII. Statut Parafialnej Rady Gospodarczej”, „XIX. Statut Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego”, „XX. Statut Sekcji Katolików Świeckich Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego”, „XXI. Statut Koła Księży Misjonarzy Diecezji Płockiej”, „XXII. Regulamin dla organistów”, „XXIII. Program formacyjny Ruchu Światło-Życie”.

prawodawca KPK chciał uporządkowania grupy aktów prawnych, tradycyjnie nazywanych „reskryptami, przywilejami i dispensami”²⁶.

5.1. Normy ogólne

W tej części Kodeksu, w trzynastu kanonach, zostały podjęte zagadnienia dotyczące kompetentnej władzy, interpretacji, wykonawcy oraz wygaśnięcia aktu administracyjnego²⁷.

Statuty XLII Synodu Płockiego w tej materii zawierają jedynie odniesienie do trzech kanonów KPK. W statucie 10 synodu została wskazana władza kompetentna do wydawania aktów administracyjnych, tj. biskup diecezjalny, wikariusz generalny i wikariusz biskupi, z zachowaniem przepisu kan. 76 § 1 KPK²⁸.

W kolejnym statucie została przytoczona częściowo treść kan. 42 KPK, w którym czytamy, że wykonawca aktu administracyjnego winien postępować zgodnie z treścią zalecenia²⁹.

Odnosnie wygaśnięcia aktu administracyjnego prawodawca w statucie 12 cytuje treść kan. 47 KPK: „Odwołanie aktu administracyjnego przez inny akt administracyjny kompetentnej władzy osiąga swój skutek dopiero od momentu urzędowego powiadomienia tego, dla kogo został wydany”³⁰.

5.2. Konkretny dekrety i nakazy

Tytuł tego rozdziału w KPK brzmi „Dekrety i poszczególne nakazy”. W uchwałach Synodu Płockiego jego brzmienie jest zmienione na „Dekrety i nakazy szczegółowe”. W literaturze kanonicznej natomiast używany jest termin „Konkretny dekrety i nakazy”³¹.

²⁶ Por. J. K r u k o w s k i, *Konkretny akty administracyjne*, w: J. Dyduch, W. Góralski, E. Górecki, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I, Księga I. Normy ogólne, dz. cyt., s. 94; por. także E. L a b a n d e i r a, *Los actos administrativos*, w: AA.VV., *Manual de derecho canónico*, Pamplona 1991, s. 325-337; por. KPK, kan. 35-93.

²⁷ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 178-181; por. KPK, kan. 35-47.

²⁸ Por. XLII Synod Płocki, st. 10.

²⁹ Por. KPK, kan. 42; por. XLII Synod Płocki, st. 11.

³⁰ KPK, kan. 47; XLII Synod Płocki, st. 11.

³¹ Por. J. K r u k o w s k i, *Konkretny akty administracyjne*, w: J. Dyduch, W. Góralski, E. Górecki, J. Krukowski, M. Sitarz (red.), *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. I, Księga I. Normy ogólne, dz. cyt., s. 111; por. także,

Zagadnienia podjęte w tej części Kodeksu sprowadzają się do następujących: wyjaśnienie pojęć, obowiązujące formalności i moc prawna, terminy wydania dekretu, wygaśnięcie pojedynczego dekretu lub nakazu³².

Prawodawca synodu w referowanej materii ogranicza się tylko do powtórzenia wybranych norm kodeksowych. Statut 13 jest nawiązaniem do kan. 48 KPK „Dekret szczegółowy jest aktem administracyjnym, wydanym przez kompetentną władzę wykonawczą, przez który w poszczególnych przypadkach zostaje podjęta decyzja (np. o erekcji parafii) albo ma miejsce prowizja kanoniczna (powierzenie urzędu kościelnego), która ze swej natury nie suponuje wniesienia przez kogoś prośby”³³. Kolejnym pojęciem definiowanym w KPK i Synodzie Płockim jest nakaz szczegółowy, rozumiany jako dekret, który jednej lub określonym osobom poleca coś wykonać lub czegoś zaniechać, przede wszystkim w celu przynaglenia do zachowania ustawy³⁴. Ostatni statut tej części określa formalne warunki związane ze stanowieniem dekretów, do których należą forma pisemna i motywacja decyzji³⁵.

5.3. Reskrypty

Prawodawca KPK, w siedemnastu kanonach, podejmuje temat pojęcia reskryptu, podziału reskryptów, odbiorcy, warunków uzyskania, wykonywania oraz ich wygaśnięcia³⁶.

Najwięcej statutów w księdze „Normy ogólne” prawodawca XLII Synodu Płockiego poświęcił reskryptom. Niektóre statuty są bezpośrednim powtórzeniem kanonów KPK, inne zostały ustanowione przez prawodawcę, aby uregulować szczegółowe kwestie, których Kodeks nie podejmuje.

Referowaną część rozpoczyna statut 16 zawierający kodeksową definicję reskryptu, rozumianego jako „akt administracyjny wydany

G. L e s z c z y ń s k i, *Kościelna procedura administracyjna w Kodeksie Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Warszawa 2008, s. 27-32.

³² Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 182-185; por. KPK, kan. 48-58.

³³ XLII Synod Płocki, st. 13; por. KPK, kan. 48.

³⁴ Por. XLII Synod Płocki, st. 14; por. KPK, kan. 49.

³⁵ Por. XLII Synod Płocki, st. 15; por. KPK, kan. 51.

³⁶ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, dz. cyt., t. 1, s. 186-194; por. KPK, kan. 59-75.

na piśmie przez kompetentną władzę wykonawczą, którym – zgodnie z jego naturą – na czyjąś prośbę udziela się przywileju, dyspensy lub innej łaski”³⁷.

Zagadnieniem, któremu zostało poświęcone kilka kolejnych statutów jest nieważność reskryptu. Decyzją prawodawcy „nieważność reskryptu powoduje tzw. subrepcja, czyli zatajenie prawdy, jeśli w prośbie nie wyrażono tego, co zgodnie z ustawą, stylem i praktyką kanoniczną winno być wyrażone do ważności”³⁸. „Nieważność reskryptu powoduje również tzw. obrepcja, czyli przedstawienie nieprawdy, jeśli ani jedna z podanych przyczyn skłaniających (np. w prośbie o dyspensę) nie jest prawdziwa”³⁹.

Odrębne uregulowanie w statutach Synodu Płockiego dotyczy powtórnej prośby o reskrypt, która została już raz odrzucona. I tak, „łaski nie udzielonej przez wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego nie może ważnie udzielić inny wikariusz tego samego biskupa, nawet po zapoznaniu się z racjami, dla których poprzedni wikariusz jej odmówił”⁴⁰. Jeśli ponowna prośba o reskrypt kierowana jest bezpośrednio do biskupa płockiego, ten nie powiadomiony o odmowie, nieważnie udziela łaski, której uprzednio odmówił wikariusz generalny lub wikariusz biskupi. Natomiast po odmowie łaski przez biskupa płockiego wikariusz generalny lub wikariusz biskupi nie może jej ważnie udzielić bez zgody biskupa, nawet po zawiadomieniu o odmowie”⁴¹.

Nieważności reskryptu nie powoduje natomiast „błąd dotyczący nazwiska osoby, której udziela się łaski lub która wystawia reskrypt, a także dotyczący miejsca jej zamieszkania lub sprawy, o którą chodzi, byleby, zdaniem ordynariusza, nie było żadnej wątpliwości co do samej osoby lub sprawy”⁴².

Prawodawca synodu reguluje szczegółowo sposób składania prośby o reskrypt oraz warunki formalne, jakie powinna ona spełniać. „Wierni świeccy, ubiegający się o reskrypt ordynariusza (np. o dyspensę), winni zwracać się do Kurii Diecezjalnej za pośrednictwem własne-

³⁷ XLII Synod Płocki, st. 16; KPK, kan. 59 § 1.

³⁸ XLII Synod Płocki, st. 17; por. KPK., kan. 63 § 1.

³⁹ LXII Synod Płocki, st. 18; por. KPK, kan. 63 § 2.

⁴⁰ LXII Synod Płocki, st. 19; por. KPK, kan. 65 § 2.

⁴¹ LXII Synod Płocki, st. 20; por. KPK, kan. 63 § 2.

⁴² KPK, kan. 66; LXII Synod Płocki, st. 21.

go proboszcza⁴³. Duchowni w załatwianiu spraw z władzą diecezjalną (biskupem diecezjalnym, Kurią Diecezjalną) powinni zachować styl Kurii Diecezjalnej co do formy pism i sposobu ich kierowania⁴⁴. „Oficjalne pisma do władzy diecezjalnej winny posiadać charakter urzędowy, nie zaś listów prywatnych. Usilnie zaleca się sporządzanie pism na maszynie. Poszczególne sprawy należy przedstawiać w odrębnych pismach. Do wniosków o dyspensy od niektórych przeszkód małżeńskich trzeba dołączyć to, co w danym przypadku jest niezbędne (np. wykres genealogiczny – przy przeszkodach: pokrewieństwa, powinowactwa, przyzwoitości publicznej, rękojmie – przy przeszkodzie różnej religii)⁴⁵”.

Prawodawca zobowiązuje zainteresowanych, aby na pisma biskupa płockiego, Kurii Diecezjalnej oraz Sądu Biskupiego dawali wyczerpujące odpowiedzi w wyznaczonych terminach, a gdy terminy nie są podane – w czasie możliwie jak najszybszym⁴⁶.

Ostatni temat dotyczy sposobu archiwizowania dokumentacji. Prawodawca zarządza, aby kopię każdego urzędowego pisma, skierowanego do władzy diecezjalnej lub do innych adresatów, przechowywać w archiwum parafialnym lub dziekańskim⁴⁷.

5.4. Przywileje

Rozdział czwarty pierwszej księgi KPK oraz XLII Synodu Płockiego poświęcony jest przywilejom. Najwyższy prawodawca w tej księdze Kodeksu, zawierającej dziewięć kanonów⁴⁸, rozpoczyna od zdefiniowania przywileju i wskazania podziału przywilejów ze względu na stosunek do ustawy. Kolejnymi kwestiami regulowanymi przez prawodawcę Kodeksu są odpowiednio nabywanie, interpretacja, korzystanie i wygaśnięcie przywileju⁴⁹.

⁴³ LXII Synod Płocki, st. 22.

⁴⁴ Por. tamże, st. 23.

⁴⁵ Tamże, st. 24.

⁴⁶ Por. tamże, st. 25.

⁴⁷ Tamże, st. 26.

⁴⁸ Por. KPK, kan. 76-84.

⁴⁹ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 1, dz. cyt., s. 196.

W Synodzie Płockim, zawierającym w referowanej materii dwa statuty, nie została powtórzona definicja przywileju, ani to, co odnosi się do różnych jego form, interpretacji i wygaśnięcia⁵⁰.

Procedura nadania przywileju, zgodnie ze statutem 28 synodu, rozpoczyna się od złożenia urzędowego pisma osoby zainteresowanej do Kurii Diecezjalnej⁵¹. Następnym zagadnieniem jest ograniczenie do forum wewnętrznego korzystania z przywileju udzielonego ustnie przez biskupa płockiego⁵². Gdyby jednak ktoś chciał z tak udzielone przywileju korzystać w zakresie zewnętrznym, musiałby udowodnić jego udzielenie, ilekroć ktoś domagałby się tego zgodnie z prawem⁵³.

5.5. Dyspensy

W rozdziale poświęconym dyspensom KPK zawiera dziewięć kano-nów, natomiast Synod Płocki poświęca tej materii tylko dwa statuty⁵⁴.

Prawodawca KPK w odniesieniu do dyspens podejmuje następujące zagadnienia: pojęcie i podział, władza i sposób dyspensowania, wygaśnięcie dyspensy⁵⁵.

Ustawodawca Synodu Płockiego ograniczył się jedynie do tematu władzy dyspensowania, która przysługuje biskupowi płockiemu, proboszczom, prezbiterom i diakonom. W statucie 29⁵⁶ i statucie 30⁵⁷ Synodu Płockiego została powtórzona odpowiednio treść kan. 87 § 1 KPK i kan. 89 KPK.

⁵⁰ Por. XLII Synod Płocki, st. 27-28.

⁵¹ Por. tamże, st. 28.

⁵² Por. tamże, st. 27.

⁵³ Por. KPK, kan. 74; por. T. P a w l u k, *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, t. 1, Zagadnienia wstępne i normy ogólne, Olsztyn 1985, s. 259.

⁵⁴ Por. KPK, kan. 85-93; XLII Synod Płocki, st. 29-30.

⁵⁵ Por. E. S z t a f r o w s k i, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 1, dz. cyt., s. 201-209.

⁵⁶ XLII Synod Płocki, st. 29: „Biskup płocki może dyspensować wiernych – ilekroć uzna to za pożyteczne dla ich duchowego dobra – od ustaw dyscyplinarnych, tak powszechnych, jak i partykularnych, wydanych przez najwyższą władzę kościelną dla jego terytorium lub dla jego podwładnych, z wyjątkiem ustaw procesowych, karnych i tych, od których dyspensy zastrzeżona jest Stolicy Apostolskiej lub innej władzy (por. kan. 87 § 1)”.

⁵⁷ XLII Synod Płocki, st. 30: „Proboszcz i inni prezbiterzy lub diakoni nie mogą dyspensować od ustaw powszechnych i partykularnych, chyba że taka władza została im wyraźnie udzielona (zob. kan. 89)”.

6. KPK, księga „Normy ogólne”, tytuły V – XI

XLII Synod Płocki w części „Normy ogólne” nie zawiera więcej statutów. W pierwszej księdze KPK, oprócz przedstawionych wyżej, znajdują się jeszcze następujące tytuły: statuty i przepisy porządkowe, osoby fizyczne i prawne, akty prawne, władza rządzenia, urzędy kościelne, przedawnienie, obliczanie czasu. Uchwały Synodu Płockiego nie zawierają żadnych statutów odnośnie przedstawionych wyżej tytułów.

Kanony przywołanych tytułów zostały wykorzystane przez prawodawcę podczas tworzenia instrukcji i statutów zawartych w aneksach do uchwał XLII Synodu Płockiego⁵⁸.

Zakończenie

XLII Synod Płocki jest do dzisiaj ostatnim synodem, który miał miejsce w diecezji płockiej. Jego uchwały promulgowane przez biskupa płockiego Zygmunta Kamińskiego są aktualnie obowiązującymi. Na podstawie analizy i porównania uchwał synodalnych z kanonami KPK można stwierdzić, że synod zawiera piętnaście statutów, które stanowią szczegółowe normy prawa diecezjalnego; jedenaście statutów synodalnych nawiązuje treścią do kanonów KPK i jest ich uszczegółowieniem; pięć kanonów KPK zostało bezpośrednio zacytowanych w statutach synodu⁵⁹.

Materia regulowana w kanonach 94 – 203 KPK nie znajduje swojego bezpośredniego odzwierciedlenia w statutach synodalnych. Należy jednak wskazać, iż ww. kanony zostały uwzględnione przy tworzeniu instrukcji oraz statutów, które znajdują się w aneksach XLII Synodu Płockiego.

⁵⁸ Por. tamże, *Aneksy do statutów*, s. 155-221.

⁵⁹ Skorowidz porównania statutów XLII Synodu Płockiego i kanonów KPK, Księgi I „Normy ogólne” (symbol „-” oznacza, że statut XLII Synodu Płockiego nie odpowiada żadnemu kanonowi KPK; symbol „~” oznacza, że statut jest uszczegółowieniem treści kanonu KPK; symbol „=” oznacza, że treść statutu synodalnego jest identyczna z treścią kanonu KPK): st. 1 § 1 –; st. 1 § 2 –; st. 2 –; st. 3 –; st. 4 § 1 –; st. 4 § 2 –; st. 5 ~ kan. 8 § 2; st. 6 ~ kan. 16 § 1; st. 7 –; st. 8 –; st. 9 ~ kan. 29, kan. 34 § 2; st. 10 ~ kan. 35; st. 11 ~ kan. 42; st. 12 ~ kan. 48; st. 14 ~ kan. 49; st. 15 = kan. 51; st. 16 = kan. 59 § 1; st. 17 ~ kan. 63 § 1; st. 18 ~ kan. 63 § 2; st. 19 = kan. 65 § 2; st. 20 ~ kan. 65 § 3; st. 21 = kan. 66; st. 22 –; st. 23 –; st. 24 –; st. 25 –; st. 26 –; st. 27 –; st. 28 –; st. 29 ~ kan. 87 § 1; st. 30 = kan. 89.

Analizując normy ogólne zawarte w pierwszej księdze KPK i Synodu Płockiego należy postawić pytanie, czy na szczeblu diecezji istniała potrzeba bardziej szczegółowego uregulowania omawianej materii? Odpowiadając na postawione pytanie można stwierdzić, że statuty synodalne w zakresie norm ogólnych są wystarczające i nie istnieje konieczność dodatkowej regulacji w tej materii. Ponadto należy zauważyć, że po promulgacji uchwał XLII Synodu Płockiego nie zostały wydane przez Biskupa Płockiego inne normy w tej materii.

Las normas generales del XLII Sínodo Diocesano de Plock

El XLII Sínodo Diocesano de Plock fue celebrado desde el 19 de febrero de 1987 hasta el 7 de junio de 1991. Su objeto fue la respuesta a la nueva legislación canónica y también el afrontamiento de los nuevos retos del mundo.

El objeto de esta publicación es la presentación de las normas generales promulgadas en los estatutos del XLII Sínodo Diocesano de Plock. La estructura *De normis generalibus* en el CIC y en el XLII Sínodo Diocesano de Plock son iguales. De la misma manera ha sido dividido el contenido de la presente publicación. Al principio viene una breve introducción, después lo que se refiere a los cánones introductorios del Código, a las leyes eclesíásticas, a la costumbre, a los decretos generales y a las instrucciones, a los actos administrativos singulares, a los decretos y preceptos singulares, a los rescriptos, a los privilegios, a las dispensas y también a la materia de los títulos V – XI del Libro I “Normas generales” del CIC. La última parte contiene una valoración de la legislación diocesana en la materia de las normas generales del CIC.

El sínodo diocesano en la materia comentada contiene quince normas particulares; once que se refieren a los cánones del CIC; cinco, que son una cita literal de los cánones del CIC.

La análisis de las normas generales del XLII Sínodo Diocesano de Plock permite decir, que la regulación en ésta materia fue completa. Además hay que añadir que después de la promulgación de los estatutos sinodales no hay legislación particular del obispo de Plock referente a las normas generales del CIC.